SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 174. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 12, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 12-го ВЕРЕСНЯ 1990 Ч. 174 РІК XCVII

У ЛЬВОВІ ВІДКРИЛАСЬ ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ

Львів. (УПА, УРП). — Тут 1-го вересня почала діяти перша духовна семінарія Української Греко-Католицької Церкви. Першу лекцію у Преображенській церкві провів Митрополит Володимир Стернюк. Він побажав майбутнім служителям сумлінно вивчати **богословські науки вже відтепер готувати себе до духовного життя.**

Понад 250 студентів розпочали навчання в духовній семінарії, де навчатимуться чотири роки. Термін навчання буде скорочений лише для 20 студентів, які мають вищу освіту. Духовна семінарія ще не має постійного приміщення, тому лекції відбуватимуться у церквах. Греко-католики звернулися до львівського Міського Виконавчого Комітету, зокрема до Богдана Котика, з проханням прискорити надання приміщення для духовної семінарії.

До Торонто приїхав мистець з Харкова

Торонто (Д. Даревич). — Українська громада в Торонто за минулих два роки вітала ряд відомих мистців з України — Федосія Гуменюка, Володимира Патика, Івана Марчука та Любомира Медведя, але це вперше сюди прибув мистець з Лівобережної України, з Харкова, Михайло Попов. Картини Попова стали відомі в Україні щойно недавно, в роках перебудови, коли дозволено виставляти праці, що давніше не вміщалися у вузьку інтерпретацію соціялістичного реалізму і тому не попадали на виставки в Україні.

Творчість М. Попова емоційно експресивна своїми образами, формами та кольором, сповнена стихійною силою почувань мистця та народних вірувань. В його картинах відчутний відгомін переживань років дитинства і молодости на хуторі Ягли біля Харкова, любов до свого народу, його звичаїв і фольклору. Мова образів Попова своєрідна переплітанням фігуративних зіставлень людей, тварин і птиць з природою Слобожанщини, з якої мистець черпає надхнення. Сильне насичення нюансів барв, спонтанність і плинність мазка та соковитість олійної фарби підсилюють хвилюючу напруженість композиції таких картин як „Ніч під Івана Купала" та „З хати димом, з двора вітром".

Офіційне відкриття виставки олій та акварель М. Попова відбудеться тут в неділю, 16-го вересня, о год. 2:30, у ґалерії Канадської Української Мистецької Фундації.

О. Луцишин виступить в Карнеґі Рісайтал Голл

Ню Йорк. — В порозумінні з Володимиром Винницьким, Центр Української Культури під керівництвом композитора Ігоря Соневицького запросив молоду українську піяністку Оксану Луцишин виступати зі самостійним концертом в престижевій нюйоркській Карнеґі Рісайтал Голл, в неділю, 30-го вересня, о год. 2-ій по полудні.

О. Луцишин народилась у Львові, вчилася у музичній школі ім. С. Крушельницької в клясі Л. Голембо. В 1982 році поступила в Московську консерваторію до кляси проф. В. Кастельського. В 1987 закінчила консерваторію і рік працювала солісткою Чернівецької філармонії. В 1988 **навчалася в аспірантурі в Московській консерваторії.** В липні брала участь у міжнародному конкурсі ім. В. Капелла в університеті Мериленду, **де здобула вирізнення і нагороду. О. Луцишин дала ряд концертів на** території СССР (Москва, **Ленінград, Львів, Ашхабад,** Єреван).

Квитки на концерт — в українських крамницях Ню Йорку, а в день концерту при касі.

В Нюйоркському університеті навчатимуть українську мову

Ню Йорк. — Тут, у відділі іноземних мов Нюйоркського університету відкривається курс навчання української мови на осінній **семестр 1990: X25.9451.01** Юкрейніен 1.

Лекції відбуватимуться щочетверга, починаючи від 27-го вересня, та триватимуть до 20-го грудня. Початок зайнять о год. 6:10, закінчення — о год. 8:05 ввечері. Оплати — 315 дол. та 20 дол. — реєстрація.

У весняному семестрі навчання української мови **продовжуватиметься, Юк**рейніен II.

За дальшими інформаціями слід телефонувати на число (212) 998-7030.

Аерофлот платитиме за втрату баґажу

Москва. — В газеті **„Известия" з 30-го серпня** надруковано повідомлення, що з 1-го жовтня міністерство цивільної авіяції СССР впроваджує нові правила, згідно з якими пасажирам за втрату, попсування чи спізнення баґажу будуть виплачуватись певні суми.

На внутрішніх лініях Аерофлот за кожний кілограм втраченого вантажу без оголошення вартости буде виплачувати 50 карбованців. За перші три доби спізнення пасажири отримуватимуть 10 карбованців за кожну добу. Якщо спізнення перевищує три доби, то за четверту й наступні дні компенсація збільшується до 25 карбованців за день.

На міжнародних лініях Аерофлоту совєтським та іноземним пасажирам, котрі виїздять із СССР, також платитимуть 50 карбованців за кілограм. Якщо ба**ґаж пропаде під час при**буття пасажирів в совєтському летовищі, то за кожен кілограм виплачуватимуть по 100 карбованців. Іноземним пасажирам компенсація може виплачуватися в долярах або карбованцях.

У випадках спізнення баґажу представництва Аерофлоту видаватимуть пасажирам одноразову грошову допомогу для придбання предметів першої необхідности.

Нові правила вводяться у зв'язку з переходом Аерофлоту на працю в нових економічних умовах. Компенсації будуть виплачуватись з прибутків Аерофлоту.

У випадку згублення баґажу треба лише звернутися до працівника служби, яка відповідає за перевіз вантажів. Такий працівник завжди буде черґувати в приміщеннях летовищ, — сказано в повідомленні.

У Філядельфії об'єднались дві школи

Філядельфія (НУРШ). — В наслідок рішення батьків і переговорів управ „Нашої Української Школи" при Осередку СУМ та „Рідної Школи" в Філядельфії, 15-го вересня ц.р. відкривається нова об'єднана школа українознавства при УОК-Центрі під назвою „Наша Українська Рідна Школа". Школа матиме дванадцять кляс і передшкілля, а також будуть окремі кляси для англомовних учнів. Навчання в новій школі дотримуватиметься програми навчання Шкільної Ради при УККА. Управам обидвох попередніх шкіл (РШ і НУШ) та Дирекції Українського Освітньо-Культурного Центру належиться подяка і признання за їхнє зрозуміння сучасних вимог і їхню переведену праця для злуки двох шкіл.

З кінцем шкільного року в червні закінчили своє довголітнє існування обидві школи. 17-го березня відбулися в УОКЦентрі основуючі збори „Нашої Української Рідної Школи" (НУРШ), на яких всі батьки з обидвох шкіл одобрили злуку цих шкіл і вибрали спільний Батьківський комітет нової школи який діє під назвою „Шкільна Рада НУРШ". Головою Шкільної Ради НУРШ одноголосно вибрано д-ра Альберта Кіпу, професора та голову відділу мов та літератури при Мюленберґ коледжі в Аллентавні, Па. та довголітнього голову Товариства „Рідна Школа". На заступників голови вибрано адв. Юрія Швабюка і мґра Лева Іваськова, на секретаря Івана Яворського, а на касира Любу Калиту. Вибрано також багато активних осіб на членів управи та різних комісій, які готові працювати в новій школі для добра наших дітей.

Шкільна Рада НУРШ під проводом д-ра А. Кіпи відразу розпочала свою працю і вже до трьох місяців часу вибрала найкращих осіб з листи кандидатів до дирекції школи та учительського складу. Колишніх учителів РШ і НУШ включено в учительський склад НУРШ. Прийнято Людмилу Чайківську на позицію секретарки школи.

На директора НУРШ покликано д-ра Олександра Лужницького, учителя історії в Галеген середній школі у Філядельфії. Д-р Лужницький є зв'язаний з українським шкільництвом вже близько 30 років. Він був першим директором НУШ впродовж двадцять літ і є довголітнім педагогічним дорадником Шкільної Ради УККА на школи українознавства в Ню Йорку. Д-р Лужницький також є автором і редактором альманахів „Провидіння" та англійських і українських збірників. Він вносить новий професійний підхід до школи і науки, підкреслюючи суспільну ділянку школи та наголошуючи дисципліну в школі і співпрацю дирекції з учителями та батьками.

На заступника директора НУРШ покликано мґр Віру Бей, учительку східніх культур в Камберленд Веллі середній школі в Мекенексбирґ, Пеннсильвенії. Пані Бей одержала ступінь маґістра в педагогіці і була відзначена як „учителька року" в Пеннсильвенії в 1988 році. Літом вона вчить на Піттсбурзькому університеті у програмі знаній як „Ґавернор Скул фор Інтернешенел Сталіс". Хоч мґр Бей живе 150 миль від Філядельфії, вона вже понад 20 років вчить у „Рідній Школі". Її професійна настанова і співпраця з директором та учительками ставлять нову школу на добрі основи.

Закликається всіх батьків в околиці Філядельфії посилати своїх дітей до НУРШ.

Ще один каґебіст критикує Ю. Андропова

Москва. — Журнал „Собєсєднік", що його видає ЦК комсомолу, опублікував статтю полковника КҐБ, який обвинувачує цю установу в корупції і некомпетентности, а також різко критикує колишнього голову КҐБ і колишнього генерального секретаря Юрія Андропова.

Автор статті виступив анонімно, але підкреслив, що готовий відкрито виступити із зізнаннями перед Верховною Радою РСФСР. Про те, що автор — справжня особа, заявив колишній генерал КҐБ Олег Калуґін, який виступає тепер скрізь з викриттям діяльности цієї організації. „Я підтверджую кожне його слово", — сказав московському кореспондентові газети „Ню Йорк Таймс" Биллові Келлерові О. Калуґін, вибраний недавно депутатом Верховної Ради Російської федерації.

Анонімний полковник КҐБ, який служить у розвідці вже 30 років, сказав журналові „Собєсєднік", що в КҐБ вирішальна роля належить „дилетантам і апаратникам". Вони й далі користуються привілеями — купують товари у спеціяльних розподільниках, без перешкод подорожують на державний рахунок за кордон. У статті розповідається також про проникнення КҐБ в американську і англійську розвідувальні служби, про втечу агентів КҐБ зі Совєтського Союзу. Він назвав імена кількох совєтських розвідників-втікачів, які були спіймані і розстріляні.

Дивною, на думку кореспондента газети „Ню Йорк Таймс", виглядає критика Юрія Андропова, який довгі роки очолював КҐБ, а під кінець життя став головою Комуністичної партії і держави. Досі совєтська преса характеризувала Андропова як борця з корупцією, як людину, яка заклала основи ґорбачовських „реформ". Зі сторінок „Собєсєдніка" Андропов виглядає цілком іншим. За словами анонімного полковника, Андропову належить одна з головних ролей у придушенні мадярської революції у 1956 році (тоді він був амбасадором СССР у Будапешті), в окупації Чехо-Словаччини в 1968 році, в афганській інтервенції у 1979 році. Будучи головою КҐБ, Андропов оточив себе підлабузниками і робив все можливе, щоб приховати факти корупції у своїй організації і в партійній верхівці.

„Всіх керівників КҐБ, — пише полковник, — Андропов вибрав за принципом особистої вірности йому. Вони працювали в атмосфері брехні і дезінформації".

Нинішній голова КҐБ Володимир Крючков був одним з найближчих помічників Андропова.

ВІДТІНОК ШКІРИ ЦЬОГОРІЧНОЇ „Міс Америка", яка **була вибрана в Атлантик Сіті в суботу, ввечері,** 8-го **вересня, виявився ще темнішим, як минулорічної.** В **традиційному заключному конкурсі,** взяло участь 50 **красунь з усіх стейтів Америки. Після минулорічної перемоги негритянки, жюрі знову надало перевагу чорній красуні. Корону на голову міс Марджорі Юдит Вінсент з Іллиной поклала минулорічна „Міс Америка" Деббі Тернер. Цьогорічна переможниця отримає** 40,000 дол. та **необмежені можливості зніматися в реклямі.**

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ ПРОЄКТ СОЮЗНОГО ДОГОВОРУ

Москва. — В Москві 30-31-го серпня відбулося спільне засідання Ради федерації і Президентської ради СССР. Брали в ньому участь вищі представники союзних республік, члени союзного уряду, представники автономних республік, профспілок, Академії Наук ССР, робітники. Метою зустрічі було, згідно з офіційним повідомленням поміщеним в газеті „Ізвєстія" з 2-го вересня — обговорення ситуації в СССР і питань пов'язаних з підготовою нового союзного договору і переходу до ринкової системи, а також інших проблем, які стоять перед СССР. Як висновок зі засідання подано, що його учасники „домовилися створити підготовчий комітет для розроблення нового союзного договору, до складу якого входили б повноважені делегації республік на чолі з вищими державними діячами з участю президента СССР, голови Верховної Ради СССР і голови Ради Міністрів СССР і почати його роботу вже в половині вересня".

На обговорюваній зустрічі висловлювалося невдоволення діяльністю органів управління з приводу переборення негативних явищ в суспільстві, зокрема тих, які відносяться до економічно-соціяльних справ. Тому теж треба застосувати рішучі кроки для стабілізації ситуації, що вимагає „активної праці над переходом до системи ринку і загального посилення державної дисципліни і правопорядку". Склалася одна думка, що перехід на ринкові відносини в СССР можна зробити лише в рамках „загальносоюзного ринку, створення єдиного економічного простору, вільного від штучного творених перешкод". В офіційному повідомленні стверджено, що „економічний розвиток Союзу з урахуванням порядків, що склалися, несмислимий коли іґноруватиметься як суверенітет держав, які входять до нього, так і єдиних принципів творення і функціонування загальносоюзного ринку". На думку учасників наради саме такий принцип повинно покластися в основу економічної концепції нового союзного договору.

Широко обговорювалися питання економічних умов переходу на ринкові відносини, застосування різного роду способів забезпечення рівня життя населення, соціяльної безпеки, а також „способів оборони загальносоюзного ринку". Учасники зустрічі домовилися через тиждень допрацювати проєкт програми і представити його верховним радам республік і Верховній Раді СССР.

Учасники засідання висловили потребу прийняти узгіднені заходи з метою забезпечення строгого виконування суспільного порядку, зміцнення трудової, державної і фінансової дисципліни.

У СВІТІ

З ФРАНЦІЇ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, що в недалекому майбутньому ціни на шампанське вино будуть значно вищими, як досі. Цю вістку подали засоби масової інформації, якраз напередодні річного збору винограду, що офіційно розпочався у вівторок, 11-го вересня. Все це тому, що суперечка між вирощувачами винограду та продуцентами шампанського закінчилася в квітні розпадом 30-літньої системи, яка завжди усталювала ціни винограду на кожний сезон. Досі ціни винограду вже підійшли на 20 відсотків майже до 3-ох дол. за фунт. Не зважаючи на те, що звичайно між збором та продукцією шампанського проходить два роки, продуценти заявляють, що ціна за пляшку шампанського може підійти на 10 відсотків або й більше вже з початком січня.

У НЕДІЛЮ, 9-ГО ВЕРЕСНЯ, канцлер Західньої Німеччини Гельмут Коль заявив, що він переконаний в тому, щоби після злуки обидвох Німеччин змінити конституцію, яка дозволятиме німецьким збройним силам брати участь у військових зєднаннях Організації Об'єднаних Націй. Досі Західня Німеччина завжди заявляла, що її конституція забороняє участь її збройних сил поза районами Північно-Атлянтійського Союзу. Ця постанова була й тим заборолом, що Західня Німеччина не могла прилучитися до збройних сил ЗСА та інших країн НАТО у кризі Перської затоки, хоча вона вислала чотири вишукувальні мін та одне судно для різного рода постачань.

В ТЕГРАНІ СТОЛИЦІ ІРАНУ відбуває перші офіційні відвідини від часу вибуху ірако-іранської війни міністер закордонних справ Іраку та веде переговори, щоб в якийсь спосіб відвернути ембарґо, що його супроти Іраку наклала ООН після окупації Іраком Кувайту. Іракський міністер закордонних справ Тарік Азіз зустрівся з міністром закордонних справ Ірану Алі Акбаром Велаяті, заявляючи кореспондентам, що їхня дві й пів годинна зустріч була „будуючою" Офіційне іранське пресове аґентство заявило, що міністер А. Велаяті неодноразово підкреслив, що Іран засуджує окупацію Кувайту військами Іраку, але також заразом скритикував і присутність американських збройних сил у Савдійській Арабії.

ВЕРШИННА КОНФЕРЕНЦІЯ У Гельсінках була представлена у телевізійних передачах СССР в дуже позитивному та багатонадійному світі. В першу чергу підкреслювано близьку співпрацю президента Джорджа Буша з президентом Міхаїлом Ґорбачовим, куди більше, як скомпліковану ситуацію спричинену нападом Іраку на Кувайт. На офіційній передачі „Время" було передано вповні пресову конференцію обидвох лідерів з дуже малими коментарями місцевого кореспондента. Все ж таки окремо наголошено два уривки з пресової конференції: заяву М. Ґорбачова про те, що СССР не базує своєї політики на Близькому Сході на майбутніх економічних пільгах ЗСА та настювання президента Дж. Буша про те, що його наміром є полагодити цю кризу на Близькому Сході в першу чергу мирними заходами.

ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ Азійської олімпійської ради одноглосно вирішив рекомендувати, щоб не допустити Ірак до участи в Азійських іграх, які відбудуться цього місяця, та усунути представників Іраку з Азійської олімпійської ради з уваги на напад Іраку на Кувайт. Генеральний секретар Азійської олімпійської ради Шаманляль Мегта, сказав що ця рекомендація була вислідом одноголосного рішення 11-ти країн, що входять до екзекутивного комітету цієї ради, а тепер над рекомендацією мусять голосувати всі 38 країн-членів ради. Голосування відбудеться у четвер, 20-го вересня, два дні перед початком ігрищ.

ПОДІЇ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ ПОЧИНАЮТЬ ЗАГОСТРЮВАТИСЬ

Ню Йорк. — Агентство Ассошієйтед Пресс і кореспонденти з арабських країн інформують про нові ускладнення ситуації на Близькому Сході у зв'язку з намаганням виконання атентату на президента Іраку Саддама Гуссейна групою високих старшин іракської армії, брутальною поведінкою окупаційної іракської армії в Кувайті, браку харчів, питної води та інших товарів першої потреби, збільшенням військових частин Сирії і Єгипту в районі Перської затоки на кордонах Савдійської Арабії і Кувайту та розмовами на вершинах між президентом Джорджем Бушем і Міхаїлом Ґорбачовим в Гельсінках.

Згідно з інформацією агентства АП С. Гуссейн наказав розстріляти прилюдно п'ятьох старшин іракської армії, які нібито мали бути замішані у заговорі на його життя, хоч офіційні урядові речники Іраку і їхні засоби масової інформації катеґорично заперечили поголоски про замах на життя президента кажучи, що все це є частиною широкої американської пропаґанди.

Інші джерела інформують про серію вибухів в місті Аль Кейм, відомому зі своїх фабрик хемічної зброї. Сирійські джерела твердять, що понад 40 сильних вибухів було зареєстровано підслуховими станціями з району міста Аль Кейм, але знову ж таки офіційного підтвердження цих випадків не було зі сторони Іраку.

В Ню Йорку, у головній квартирі Організації Об'єднаних Націй, амбасадор Кувайту розповсюдив серед присутніх офіційний документ свого уряду у якому говориться, що іракські вояки-окупанти по звірськи поводяться з місцевою людністю, розстрілюють на вулиці людей, відбирають харчі і воду від кувайтців, підпалюють їхні житла тощо. Амбасадор Могаммед Абулгасан просить Раду Безпеки ООН ближче приглянутись до поведінки окупаційних військ і виступити в обороні кувайтського народу.

Пропаґандивна машина іракського диктатора С. Гуссейна продовжує атакувати президента Джорджа Буша і альянтів З'єднаних Стейтів Америки за ведення кампанії проти Іраку, за економічну бльокаду, від якої, мовляв, страждають пересічні громадяни і за „змову" проти арабського світу і мусулман до якої ЗСА хочуть втягнути також Совєтський Союз і якнайбільше інших держав світу. У заяві уряду Гуссейна стверджується, що американська кампанія і пропаґанда потерпить поразку, бо в кінцевому ефекті переможуть мусулмани, які сьогодні чи завтра об'єднаються і виступлять разом проти американського імперіялізму.

Політичні спостерігачі здогадуються чому саме тепер, після закінчення розмов на вершинах між президентами Дж. Бушем і М. Ґорбачовим Багдад заговорив про „мусулманську єдність" і побіду арабського світу над „американськими інтервентами". З Теграну в Ірані надійшли інформації, що Ірак і Іран нав'язали, зглядно відновили дипломатичні зв'язки у висліді дводенних інтенсивних переговорів і обіцянки Гуссейна, що він звільнить усіх 55,000 іранських полонених, які ще й досі перебували в таборах полонених в Іраку. Очевидно, Гуссейн надіється на більшу допомогу Ірану у постачанні товарів першої потреби і зброї, якщо б дійшло до гарячої війни.

Вміжчасі число держав, які дали свою згоду партиципувати у бльокаді Іраку і висилці своїх збройних сил до Савдійської Арабії, збільшується. Сирія, наприклад, подвоїть свої частини, а у випадку потреби вишле на кордон Кувайту 50,000 вояків. Також Єгипет підтримує ідею збільшення війська і президент Госні Мубарак вже наказав деяким військовим частинам готуватись у „дорогу".

У Вашінґтоні, президент Дж. Буш остаточно погодився, щоб СССР партиципував у переговорах про замирення на Близькому Сході. Отже треба сподіватися, що незабаром Державний департамент прийме пропозицію уряду СССР про скликання міжнародної конференції, яка включала б Кувайт, палестинську проблему та інші справи.

В АМЕРИЦІ

БІЛИЙ ДІМ ЗАТВЕРДИВ політику запуску штучних супутників лише на ракетах американського виробництва. Проголошення, зроблене в четвер, 6-го вересня, запевняє американську ракетну індустрію в тому, що влада оборонятиме її інтереси від іноземних суперників так як Джордж Буш відкриває переговори з країнами Европи про міжнародні торговельні засади відносно запуску супутників. Нова політика Адміністрації Дж. Буша дозволяє будь-якій країні надавання стартової обслуги для комерційних супутників, наприклад, телекомунікаційного, але забороняє їм виконувати замовлення державних контракторів, що працюють для запуску військових або наукових супутників НАСА.

МИНУЛОЇ СУБОТИ, 8-го вересня, в канцелярії нюйоркського відділу Федерального управління боротьби з наркотиками відбулась пресова конференція, на якій журналісти побачили гори пакунків з грошима, всього п'яти мільйонів долярів. „Таку велику суму грошей ще ніколи не вдалось конфіскувати в торгівців наркотиками", — сказав Роберт Брайден, керівник нюйоркського відділу управління. Гроші та зброя були знайдені в двох будинках дільниці Сансет-Парк, Бруклин. Під час операції, проведеній аґентами федерального управління минулого четверга, були арештовані чотири китайці. Серед присутніх на пресовій конференції були: посадник міста Дейвид Дінкінс, комішенер поліції Лі Бравн та конґресмен-демократ з Гарлему Чарлз Ренджер.

ПОВЕРНУВШИСЬ ДО НЮ ЙОРКУ після поїздки по країнах Близького Сходу, Східньої Европи та Совєтського Союзу, сенатор-республіканець Алфонс Д'Амато заявив на пресовій конференції, що, на його думку, СССР перебуває у кризовому стані, ступінь якого не дозволить йому продовжувати військову та економічну допомогу сателітам Кубі, Афґаністанові, Анґолі та іншим. Розповідаючи про свою зустріч з Міхаїлом Ґорбачовим, нюйоркський сенатор підкреслив, що совєтський президент серйозно розглядає питання припинення допомоги своїм союзникам. За словами Д'Амато, предсідник Верховної Ради РСФР Боріс Єльцин, який був присутній на зустрічі з американською сенатською групою, був більш рішучий, він сказав, що „сьогодні навіть не може бути мови про допомогу іншим, ми самі потребуємо допомоги". М. Ґорбачов був більш обережний у своїх висловлюваннях. Він заявив, що Москва хотіла б отримати статус фаворизованої країни, однак, обминав слова „допомога", замінюючи його терміном „співпраця".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to Svoboda
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Невинні жертви поганої політики

У часах, коли народ не мав ніякого впливу на творення державного проводу, той державний провід з народом не рахувався. Це було за історичної доби невільництва, за доби своєрідної панщини в цілому світі. Єгипетські фараони гнали десятки тисяч людей для будування пірамід, які згодом стали атракцією для міжнародних туристів. Людвик XIV був, мабуть найчесніший з собою, бо одверто заявив „Держава — це я". Єдиновластя в Европі закінчилося з Великою Революцією у Франції на прикінці XVII сторіччя, з „весною народів" у половині XVIII сторіччя і з упадком царату в Росії у 1917 році. Правда, на місце парату в Росії, де панщину скасовано аж після Шевченка, прийшла ще гірша панщизняна доба диктатури комунізму. Процес завмирання комунізму ще не закінчений. Але поза Европою є ще одноособові диктатури і однією з них — це диктатура Саддама Гуссейна в Іраку. Вночі з 5-го на 6-те вересня 1990 року Барбара Волтерс, американська журналістка з міжнародним іменем, передавала на телевізійному каналі „7" репортаж з Йорданії, куди їздила для наочної перевірки невірогідної нової людської трагедії.

У Кувайті й Іраку працювали коло два мільйони чи й більше різнонаціональних робітників. Їх заманювали добробут тих багатьох на нафту країн і можливість доброго заробітку. Це були люди з Пакістану, Індії, Срі Лянка (Цейлону), Банґлядешу, Маляйзії, з Індонезії. Заробляли і висилали гроші своїм бідним родинам в отих далекосхідніх країнах. Після збройної окупації Іраком Кувайту з таким безпосереднім наслідком, що склалася міжнародна коаліція держав проти Іраку, економічними санкціями і морською декадою, всі ті заробітки ввірвалися, як ножем перерізав. Почалася втеча з Кувайту й Іраку безробітчан, які прагнули дібратися до своїх родин у батьківщинах. Під кінець цього тижня було поверх півмільйона чоловіків, жінок і дітей на прикордонній пустинній змузі — у шатрах, і під відкритим небом, без харчів, без води у нестерпній спеці. Барбара Волтерс переводила інтерв'ю з молодшим братом йорданського короля Гуссейна і директором аґенції для втікачів в Об'єднаних Націях. ЗСА, Швайцарія, Швеція, Японія задеклярували поміч у грошах і доставах предметів першої потреби. Але організація міжнародної допомогової акції на велику мірку — вимагає часу. Одначе щоденно та маса нуждарів збільшується, щоденно надходять нові тисячі бездомних втікачів. Логічно виходило б, що матірні краї тих втікачів повинні би поспішити їм з допомогою і мерщій уможливити їм з'єднатися з родинами. Але у більшості тих країн, як Пакістан, Банґлядеш, Срі Лянка й інші панує економічка скрута.

Почались недуги, немає ліків і щоденно вмирають найслабші люди, головно діти. Ті нещасливі люди мають великий жаль до спричинників їхнього горя. Насправді — найбільшим винуватцем стає Саддам Гуссейн, який ради жадоби влади, бажаючи заволодіти найбільшим у світі джерелами нафти в обширі Перської затоки неспровокований напав на Кувайт. Але того первісного спричинника лиха забувається, коли біженці бачать, як заметушилися Америка, Великобританія й інші західні країни в реакції на схоплення Саддамом Гуссейном тисячів західніх фахівців, що працювали в Іраку й Кувайті. Вони стали закладниками Саддама Гуссейна, вони мають бути живим щитом Іраку проти можливого бомбардування різних промислових і військових об'єктів в Іраку. Вони можуть стати найпершими жертвами гарячої війни, але покищо мають напевне ліжка і живуть у сяк-так пристойних умовинах — безмірно кращих, як ті на волі на пустині в Йорданії голі-босі й без харчів.

У цьому репортажі Барбари Волтерс виразно сказано, що тут мимохіть виринула расова проблема — інший підхід цілого світу до білих закладників, інший до сотень тисяч кольорових нуждарів. Саддам Гуссейн прагнув стати монопольним власником найбільших у світі нафтових шибів, — президент Джордж Буш зорганізував міжнародну коаліцію для оборони принципу, що не вільно безкарно нападати збройно на мілітарно слабі країни. А терплять сотні тисяч безборонних невинних різнонаціональних людей, які нічого не завинили у тій історії. Це було подібно у Другій світовій війні, коли два психопати, Гітлер і Сталін у здійснюванні своєї політики винищили мільйони у нічому невинуватих цивільних людей. Америка попередила мешканців Гірошіми і Наґасакі, щоб береглись, але як можна було зберегтись у катастрофі скинених перших двох атомових бомб. Циніки кажуть, що потрібні такі катастрофи, бо без них — не стало би на земній кулі місця ані харчів для живучих. Це нісенітниця.

СКІЛЬКИ ЖЕРТВ ПОНЕСЛА УКРАЇНА

(м.б.) У травневому числі київського журналу „Людина і Світ" надруковано статтю Віктора Тригуба п.з. „Незакінчена війна", де автор розглядає питання скільки насправді совєтських вояків згинуло в останній світовій війні. Він пише: „У двадцять мільйонів загиблих сьогодні ніхто не вірить. Точну цифру ніхто не знає. За останні два роки з'явилося у нашій пресі кілька повідомлень про втрати, де нараховується від двадцяти шести до сорока семи мільйонів загиблих солдат, військово полонених і мирних громадян. В архівах Міжнародного Червоного Хреста на території Німецької Федеративної Риспубліки є дані на 49 мільйонів людей, знищених за колючим дротом фабрик смерти. Більше половина з них — радянські люди... А коли згадати померлих у сталінських концтаборах, розстрілляних, спалених голодом... Здається народ наш не повинен був вижити".

Далі він пише: „Нині майже у всіх містах та селах України стоять обеліски воїнам-визволителям, або невідомим солдатам... Та скажіть самі, чи ви бачили де обеліски, де не було б того гіркого слова «невідомий»? У селах над Дніпром крім пам'ятників із прізвищами, звичайно декількома, ще плити, які сповіщають ледь не з гордістю, що в селі поховано тисячу, п'ять, десять тисяч невідомих бійців... Відомо як пропадали люди без вісті в оточенні 1941 р. Тиха смерть у лісі, болоті, або концтаборі. А кілько десяток тисяч у штурмі на Берлін...? Гинули тисячі бійців, і їх не встигали поховати. Розбиратись у документах — відкладали на пізніше. Нагору, у штаби сповіщали справно, але не родини загиблих. Мабуть не ставало писарів... До того ж „похоронка" давало право на пенсію. А економили тоді на всьому. І з цієї причини мільйони сімей отримали цей проклятих бланк 'ваш син (чоловік) пропав без вісті'. Оттак замість пенсії родині причіпали презирливий ярлик: 'Неблагонадійний'. певно чкурнув.. Ось чому рідні не мають досі вістки про їхню долю. А архіви мають докладні інформації майже про всіх полеглих у війні... У Центральному архіві Міністерства Оборони СРСР у місті Подольському величезна картотека і тисячі листів приходить туди щоденно. Над ними працюють, але працівників мало, треба років хоч тридцять, щоб розібрати всі запити...".

Автор статті був ініціятором „Фонду розшуків погибших вояків" й інших жертв війни, в Україні. Подає м.і., що під час переведення розшуків на Донеччині виявилось, що в області згинуло 375,000 чоловік, а прізвища тільки 30,000 відомі. 345,000 уважаються „пропалими без вісті". В Центральному архіві в Подольському Стефанія Цакун віднайшла картотеку на 760,000 совєтських військовополонених, загиблих у німецьких „фабриках смерти". Кілько в тих цифрах українських людей.

Коли взяти до уваги можливу цифру 45 мільйонів жертв війни, то мабуть, не було помилкою прийняти, що в тому хоч 10 мільйонів нашого брата. А додавши до того числа 7 мільйонів жертв голодомору 30-их років, то стане нам ясно, чому на Україні нині усього 37 мільйонів українського населення. Решта з 51 мільйонів населення УССР — це русскі та інші зайди, яких імпортовано на Україну, і для того, щоб не виявилось надто яскраво винищення наших братів в Україні. Корисно, що ці демографічні питання дискутують у „вітчизняній" пресі. Досі наш люд був так приголомшений, що навіть не міг подумати про тих рідних, які між „невідомими" вояками і невійськовими. Це теж інтересні дані для наших демографів на поселеннях. Для порівняння: нагальною смертю під владою Москви згинуло тільки народу як коли б якась катастрофа змела з землі ціле населення Чехо-Словаччини, або двох таких народів як Мадярщина і Литва.

Володимир Левенець

О. ЛЕВАДА ЩЕ НЕ ПЕРЕБУДУВАВСЯ

Здається, що не треба б було зайвий раз пригадувати простої істини, що кожна поневолена нація, зокрема її передові люди, які змагаються за свою незалежну державу, мають до діла не тільки з їхнім безпосереднім ворогом-поневолювачем, але і зі своїми, за словами народних висловів, виродками, які, як казав Тарас Шевченко, задля лакімства нещасного, за кусень гнилої ковбаси, чи просто з приводу своєї рабської вдачі — вислуговуються ворогові, його інтересам, стають яничарами з низькими шкідливими для свого народу прикметами. На протязі довголітньої історії України і боротьби українського народу за свою незалежність, зокрема з комуно-московськими імперіялістами, з їхніх рук загинули сотні тисяч, а то й мільйони українських патріотів.

Особливу ролю сповняли на наказ кремлівського центру ті, які в наслідок довголітнього поневолення, втратили цілковито, або частинно почуття національної свідомости і гідности та стали ґвинтиками режиму в Україні. Були й такі серед інтеліґентів, які не мали духовної сили, ані відваги протиставитись режимові, працювали і працюють спільно з окупантами для затирання справжнього обличчя української нації, для „злиття націй", за застійного режиму Й. Сталіна і аж до Л. Брежнєва, а чимало з них ще й сьогодні, в атмосфері перебудови й нестримного маршу українського народу до своєї самостійности, сиплять громи на українських патріотів, членів і прихильників Народного Руху України, Української Республіканської та інших політичних партій, називають їх різними епітетами, чекають коли „справедлива рука" режиму, тобто КҐБ, назвавши їх „зрадниками батьківщини", знову посадить їх за колючі дроти концтаборів і грати тюрем.

Такі й подібні думки насуваються після прочитання довжелезної чотириколонкової статті (через цілу газету) Олександра Левади, що її надрукувала газета „Радянська Україна" з 3-го липня цього року п.з. „Українська діяспора" (в текстах і підтексті), у якій він займає становище до самої назви „діяспора", обвинувачуючи при тому Рух й інші неформальні організації на Україні у зумисному наголошенні цього слова і втягнення його до українського словництва.

З тексту статті виглядає, що Олександер Левада, не зважаючи на п'ятирічне тривання перебудовної атмосфери, ще не зумів перебудуватися, а його рабська душа ще далі служить окупантському комуно-московському режимові.

Але даймо слово Леваді. Звідки ж взялося це слово „діяспора", — запитує автор і каже, що „судячи з того, хто першим почав уживати цей термін, привезений з-за океану, були деякі керівники 'Руху', що енергійно встановили і всяко розвивають найактивніші зв'язки з українцями, які проживають на тих чужодальних землях". Уже самим цим вступним словом О. Левада намагається закваліфікувати такі зв'язки, як злочин, хоч вихваляє подібні зв'язки відомого товариства для культурних зв'язків з українцями за кордоном „Україна", що його очолює тепер Володимир Бровченко.

Щоб пояснити „землякам за кордоном" звідки взялося слово „діяспора", Левада вдався аж до трьох джерел, а саме: до „Большої совєтської енциклопедії" „Української радянської енциклопедії" і „Словника іншомовних слів", які, менш-більш те саме говорять, що слово „діяспора" — термін вживаний в історичній науці для вивчення народів, вигнаних за межі батьківщини завойовниками і осілих у межах інших країн, або територій.

Встановивши, що діяспора — наслідок злої волі нещадних чужоземних завойовників, О. Левада відкриває нібито „таємницю" в чому скриваються заходи Руху, який намагається утвердити в Україні думку, начебто з емігрантів, „колишніх родаків на нашій землі", вигнали за кордон „чужоземні завойовники".

У цьому місці Левада відкрив свою справжню підданську душу і заявив: „Хто ж кого ж і коли ж завойовував і виганяв"? Висловившись схвально про так звану заробітчанську прогресивну еміґрацію, автор статті переводить свою тему на ідеологічні фронти і починає застосовувати ще давню, навіть не брежнєвську, але таки сталінську пропаґанду і перекручення історичних фактів про: петлюрівське військо, що його справді вигнали за кордон червоноармійці, „але називати їх чужоземними завойовниками було б щонайменше лицемірством". Тут він згадує Юрія Коцюбинського, Віталія Примакова, колишнього „шахтаря" з Донбасу Андрія Полупанова та багатьох інших кровожадних так званих червоних командирів, які втопили в крові Українську Національну Революцію. Всі вони, на його думку, були „тісно пов'язані" з Україною.

„Після закінчення Великої Вітчизняної війни опинилися за кордоном також уцілілі рештки створеної і озброєної гітлерівськими окупантами дивізії 'СС-Галичина', а також військових загонів так званої УПА та груп прямих зрадників свого народу й своєї Батьківщини — гітлерівських карателів-поліцаїв та всіх фашистських прислужників".

Очевидно О. Левада не уточнює слова „народ", „Батьківщина". Він певне має на увазі „совєтський народ" і „Совєтський Союз". І цих 'діяспоральних українців' вигнала за кордон Червона армія „зокрема воїни українських фронтів". От вам віз і перевіз. Автор ще втягає до цієї „афери" відомого на Україні і за кордоном письменника Олеся Гончара, який „так вражаючо розповів про ці події у своєму романі 'Прапороносці'. Чи варто, мовляв, надавати значення термінологічному відтинкові одного-єдиного слова, — запитує ав-

(Закінчення на стор. 4)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ!

Редаґує Лев Яцкевич

Космічні каравелі

Мрії — це не тільки засоби духовної розваги, але й провісники поступу людства. Однією з таких одержимих мрій, була мрія літання. Її виявом вважається, між іншим, міт про Дедаля, стародавнього кретського мистця та інженера, який спорудив собі та своєму синові Ікареві крила з пер, зліплені воском, на яких вони ширяли понад темносиніми хвилями Еґейського моря, приблизно 3,000 років перед н. Христа.

Сьогодні людство вже здійснило дві фази літання: бальонами (аеростатами) та літаками,на жаль, ні одно з засобів повітряної транспортації не було спроможне визволити людину з тут земної ґравітації та вивезти її в космічні простори. Ця честь припала ракетному рушієві, на пливке пальне, який в 1969 році вичалив людину на місяць, в рамках програми Аполлона 11, запроєктованої Американською космічною аґенцією НАСА.

Після цього тріюмфального виходу людини в космос, почалася ціла низка кольоритних космічних польотів: штучних сателітів, з телескопами, лябораторіями та технологічними пристроями, та безпільотних дослідних зонд, які, при допомозі відстаневої контролі, запускано в орбіти плянет або причалювано на їхніх поверхнях. На жаль, жодна з цих безпільотних зонд, чи біохемічних лябораторій не зуміли розв'язати довготривалого спору про існування органічного життя на нашому червоному сусіді Марсі, хоча би у молекулярному виді.

Розв'язка цієї проблеми вимагає, на думку спеціялістів, висилки на Марс космічного корабля, з многочленною екіпою наукових фахівців. Час такої подорожі (в обидві сторони) тривав би від 500 до 750 днів, при заложенні, що цей корабель, вагою двох мільйонів фунтів, буде вичалений з надземної плятформи та прискорений до 50,000 миль на годину. Кошт висилки такого космічного корабля розраховують на 200 більйонів дол.

Але існує часткова розв'язка цієї проблеми, набагато дешевше, при допомозі безпільотних соняшних суден.

З їх концепцією виступив, ще в 1963 році англійський письменник, д-р Артур Кларк, науковий письменник та плянетолог, у своїм оповіданні „Вітер зі сонця". Цю концепцію підхопили в 1970 роках науковці з „Лябораторії реактивного погону в Пасадені, Кал. та запроєктували софістикований соняшний вітрильник, який мав вилетіти назустріч кометі Геллея. На жаль, бюджетові обмеження НАСА лягли у причину смерти цього проєкту.

Соняшне світло, на перший погляд, виглядає, як ефемеридний феномен. Але фізика доказує, що воно має свою притаманну масу та енерґію. В основі, світло становить потік фотонів, що вирощують тиск на поверхні освітленого об'єкту. Цей тиск дає змогу деяким штучним сателітам відхилятися з їхніх орбітних шляхів. Маючи це на увазі міжнародні конструктори плянують використати промені сонця для погону дослідних кораблів в космосі.

До речі, каравеля виводиться від італійського слова „caravella", що означає вітрильний корабель-судно, з притаманною системою вітрил.

Такими трьома каравелями, 3-го серпня 1492 року, Христофер Колюмб вичалив з еспанської гавані Пальос на сині води Атлантійського океану, в пошукуванні нового шляху до Індії. Але замість Індії, відкрив невідомий досі материк Америки.

Щоб належно відзначити 500-річчя цього епохального відкриття, що, до речі, припадає на день 12-го жовтня 1992 року, Світова комісія цього 500-літнього ювілею, вирішила відзначити цю дату спонсоруванням перегонів трьох космічних вітрильників, що мають в бути в тому дні вичалені з навколоземної орбіти та унапрямлені на плянету Марс.

Ми назвали ці три вітрильники, космічними кораблями, для їх символічного пов'язання з трьома каравелами Христофера Колюмба (Марією, Ніною і Пінтою). Побудовою та вичаленням цих космічних кораблів займається група науковців та конструкторів з Канади, ЗСА, Европи та Азії.

Хоч цілий цей полет має посмак наукової фанатастики, його пляновики ставляться дуже серйозно до своїх соняшних каравель, що стануть до перегонів на космічній трасі, довжиною, приблизно, 50 мільйонів миль. За погін цих каравель будуть правити соняшні промені, що будуть відбиватися від їхніх вітрил, величиною футбольної площі та вирощувати тиск, що завезе їх до плянети Марса. Звичайно, їх початкова скорість не буде переходити 100 метрів на день, але вона буде постійно більшати (в космічній порожнечі) майже до 100,000 миль на годину, не зуживаючи притому, ні краплини ракетного пального.

Як усе піде згідно з пля-

(Закінчення на стор. 4)

Василь Верига

НА ВІДВІДИНАХ У ПРАЗІ

II.

В часі обіду гості з Києва розповідали про події в Україні, зокрема про величавий здвиг українців на Запоріжжі, відзначаючи 500-річчя постання козаччини. Ліда Райчинець брала участь у тих святкуваннях і вже на другий день мала їхати до Радіо Свобода в Мюнхені, щоб передати свій репортаж, як очевидця. Однак у наукових інституціях, в університетах та в Академії Наук — процес перебудови, як це ствержували гості з України, в жодному випадку незадовільний. Він проходить, але дуже повільно, бо на всіх керівних постах залишилися ще члени старої ґвардії, які гальмують перебудову.

Т. Балабушевич, обговорюючи ситуацію в Академії Наук між іншим поінформувала, про те, що Петро Толочко, археолог і дослідник старого Києва, очолив Комітет Охорони Історичних Пам'яток України при Академії Наук УССР. З цього дуже незадоволений Юрій Кондуфор, голова Історичного Відділу Академії Наук УССР, який кандидував на той пост й отримав при голосуванні таку саму кількість голосів як і Толочко, 3:3, і справу перерішив у користь Толочка президент Академії Наук Борис Патон, який віддав свій голос на Толочка, кажучи, що „він молодий і ставиться до справи історичних пам'яток дуже уважливо й напевно зробить добру роботу". З такого висліду задоволені проґресивні елементи в Академії.

Ліда Райчинець поінформувала нас, що в Чеській Республіці проживає ще коло 10,000 українців, з того в самій Празі близько тисячі, але вони мало активні, зокрема старше покоління. „Політична еміґрація з 1920-их років, — говорила вона, якщо йдеться про людський потенціял, не залишила великого сліду по собі в Чехії і їхні нащадки не надто цікавляться українськими справами. Але є і винятки.

Українську роботу в Чехії, після революції 17-го листопада 1989 року, очолюють здебільша українці зі Закарпаття, тобто з Пряшівщини. Але їх небагато. Завдяки цим активістам у травні ц.р. створено в рамках чеського „Громадянського Форуму" Об'єднання Українців у Чеській Республіці, яке мало б репрезентувати український рух у Чехах. Об'єднання має свій керівний орган — Раду із 15 осіб. Головою Ради є Богдан Зілинський, віком коло років 35, також із вусиком тільки вже русявим. Заступником голови є Мілян Реґула, а Ліда Райчинець є секретарем. Кожний член Ради має якусь визначену функцію в наміченій діяльності.

У червні цього року відбувся установчий з'їзд Об'єднання, в якому взяло участь коло 400 учасників з різних кінців Чеської Республіки й схвалив статут та програму праці. З цього можна робити висновок, що зацікавлення власною організацією серед українців є, тільки треба українську громаду зрушити після 40-річного комуністичного терору. Статут Об'єднання вже офіційно зареєстровано в чеському уряді.

Рада організує кожного тижня сходини, на яких виголошуються доповіді на різні актуальні теми, головно пов'язані з національним відродженням в Україні та в інших сателітних країнах. Недавно Рада влаштувала „вечір єднання", на який прибули також українці з Мюнхену. Одним із перших своїх успіхів Рада зараховує те, що до Чехії на молодечі вакаційні табори привезено з України, з Чорнобильської Округи,100 дітей, якими Рада опікується.

Від'ємно відбивається на праці Об'єднання брак відповідного приміщення і власного технічного устаткування. Вони не мають навіть української машинки до писання, не говорячи вже про якісь копіювальні машини чи комп'ютери. Рада плянує набути якийсь будинок, чи апартамент, для власного вжитку з евентуально окремою гостинною кімнатою чи кімнатами, де могли б по умірковaних цінах затримуватися на нічліг гості, які їдуть із Заходу в Україну. У цьому Рада розраховує на якусь матеріяльну допомогу від української діяспори, від Світового Конґресу Вільних Українців.

Ліда Райчинець підкреслила, що серед українців Чехії не має двоподілу на українців і русинів, який роз'єднує українців Пряшівщини. Немає сумніву, що офіційно накинена назва „українці" для населення Пряшівщини, яке до того часу називало себе русинами, не принесло їм добра. Навпаки воно пов'язане з різними прикростями, страхом про примусове переселення в совєтську Україну тощо. На жаль, низька національна свідомість українського населення Пряшівщини не доволила їм зрозуміти, що нещастя й переслідування, ліквідація їхніх шкіл, Церкви тощо, принесло не „українство", але комунізм насаджуваний москалями як в Україні так і в Чехо-Словаччині.

У зв'язку з тим містечко Межилаборці на Закарпатській Лемківщині (північно-східня Пряшівщина) стало центром відродження „русинства", а його подвижником виявився Михайло Битько з Межилаборців. Другим активним представником того руху є Янко Битько в Братислави. (Зовсім неспоріднений з Михайлом Битьком з Межилаборців). Вони створили свою власну організацію „Русинска Обрада", яка розпочала видавати часопис Русин, у якому за всі нещастя, яких зазнало українське чи руське населення Пряшівщини, вину скидається на українство. Наша співрозмовниця догадується, що цей рух поширюється під впливом теорій Павла Р. Маґочого, професора катедри украінознавства Торонтонського університету, який пропаґує окремішність русинів від українців, яких він нараховує аж 5 мільйонів (?) і вважає, що вони повинні створити в Карпатах свою власну державу.

Віктор Райчинець сам родом з Пряшівщини, але український патріот, зовсім не поділяє теорій проф. Маґочого з його русинством, його дружина Ліда Райчинець, з дому Затовканюк, енерґійна і віддана українській справі, є учителькою німецької мови в Середній Школі Праги. Повернувшись з Мюнхену, вона також вибирається до Польщі на конференцію „І Форум Української Діяспори" в Білому Борі, а опісля поїде до Данії.

В загальному враження з Праги є позитивні, а зокрема зустріч із українськими молодими діячами-ентузіястами. Хочеться вірити, що та покищо невелика горстка молодих людей, зуміє запалити своїм ентузіязмом не тільки своїх ровесників і молодше покоління українців, але також і зневірених а з тим самим і байдужих батьків своїх.

Приємним явищем у Празі є ще й те, що всі молоді люди — це люди з високою освітою, молоді професіоналісти, які працюють на відповідальних посадах, а через те мають доступ до впливових осіб, до тих, що відповідають за внутрішню і зовнішню політику країни. Наприклад, Мілян Реґула, заступник голови, Об'єднання, є інженером і працює у відділі Електричної Інженерії й Електронічної Промисловости Міністерства Металурґії Чехо-Словаччини. На подібно відповідальних посадах є й інші члени Ради, які є також громадянами цієї країни. І в цьому є засаднича різниця поміж організацією українців міжвоєнного часу а сучасною, в 1990 роках. Хочемо вірити, що на цьому скористає не тільки українська громада в цій країні, але також й українська справа взагалі. Нам залишається тільки побажати якнайкращих успіхів у праці Об'єднання Українців у Чеській Республіці.

Під кінець слід згадати і про це, що Прагу вже відкомунізовують: усувають назви вулиць та пам'ятники поставлені на славу комуністичним діячам, які тероризували населення на протязі останніх 40 років. Наприклад, кінцева (чи початкова?) станція підземки у дільниці Голешовіце мала назву комуністичної діячки Fučikova, яку вже встигли замінити на „Голешовіцке надражі". В скорому часі мабуть і сліду не стане з комуністичного назовництва в Чехії. Sic gloria mundi transit!

ВСЯ ДИВІДЕНДА ДО ФОНДУ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

Бандуристка з України Оксана Герасименко

На сторінках „Свободи" я писав про бандуристку Олю Герасименко-Олійник, яка вже відома американській публіці з виступів у Сан Франсіско, Сакраменто, Ню Йорку і на „Верховині". В дописі було згадано ім'я її сестри Оксани, яка є нині на відвідинах в Америці і під час свого короткого перебування вже виступила на Союзівці, а також разом із сестрою у Сан Франсіско.

Сестри Герасименко продовжують довгу традицію жіночого вкладу в кобзарське мистецтво.

Перегортаючи пожовклі сторінки архівних матеріялів з фонду Гната Хоткевича — відомого українського письменника, громадського діяча, бандуриста, творця школи гри на бандурі харківського способу, можна натрапити на згадки, що бандура в руках жінок — це не новина XX століття. В XVI — XVII століттях на Україні крім бандуристів було досить жінок, які також грали на бандурах.

За часів цариці Єлисавети, коли негласним царем московським був українець граф Розумовський, при царському палаці поряд з іншими музикантами існував також ансамбль бандуристок. Відомий свого часу музикант Франц Відорт вчив грати на торбоні (прототип бандури) дівчат з багатих родин.

В Хоткевичівському переписі кобзарів початку XIX — XX століття також є згадані імена жінок-кобзарів, які походили з кобзарського середовища — були дружинами, дочками кобзарів. Вони вміли грати на кобзах-бандурах, але не мандрували, а здебільшого виступали на вечорницях для власного задоволення.

Бандуристка Оксана Герасименко

У багатьох ансамблях бандуристів, які творилися на початку XX століття, брали участь також жінки. В 30-их роках існували в Україні великі жіночі ансамблі при різних клюбах. Про них ми маємо світлини в довоєнних виданнях журналу „Народна творчість". В 50-60-их роках багато дівчат почали вчитися грати на бандурі в музичних школах, а далі в музичних консерваторіях. Кращі з них ставали лавреатами конкурсів, виступали перед широкою авдиторією, як, наприклад, Галина Менкуш, Мирослава Попілевич, тріо бандуристок Тамара Поліщук, Ніна Павленко і Валентина Третяк та інші.

До молодої ґенерації бандуристів належать сестри Герасименки. Вони виросли в музичній сім'ї, вчилися грати на бандурі у свого батька Василя Герасименка, професора Львівської консерваторії, який почав професійне навчання гри на бандурі на Львівщині. Він є також винахідником і майстром нової концертової бандури із вдосконаленою механікою для перимикання тональностей.

Оксана Герасименко, як і її сестра Оля, починала музичну освіту в клясі фортепіяно в музичній школі рідного Львова. До музичного училища вступила вже як бандуристка, підготувавши вступну програму слідом за сестрою.

Навчаючись в училищі, а згодом у Львівській консерваторії імени Миколи Лисенка, сестри Герасименки організували разом з подругою Олею Войтович тріо бандуристок і часто виступали в різних містах України, Польщі, у В'єтнамі, Японії. Зробили записи на українському телебаченні і радіо. Це тріо було одним із перших щодо виконання складних інструментальних творів для тьох бандур.

В 1978 році Оля і Оксана Герасименки та їх подруга Оля Войтович стали лавреатами Всесоюзного конкурсу. Згодом через родинні обставини творчі шляхи дівчат розійшлися, але всі вони продовжували творчо працювати і пропаґувати бандуру. Оксана репрезентувала наш національний музичний інструмент на міжнародних фестивалях музикантів-гітаристів в Гавані з великим успіхом. У 1988 році записала свою першу платівку, до якої ввійшли українські народні пісні, власний твір для бандури „Фантазія" та переклади з гітарної музики латиноамериканських авторів. Після успішних виступів з бандурою на тих фестивалях Оксана Герасименко була запрошена відомим японським гітаристом Ічіра Сузукі на міжнародні музичні фестивалі до Еспанії, де виступала в місті Паламос. Еспанські газети в зв'язку з цим писали про Україну, про її національні проблеми.

Оксана пише власну музику для бандури. На даний час в її творчості понад 10 сольових творів для бандури, дуети для бандури, твори для струнного квартету. Весною 1990 року вона представляла бандуру своїм сольним концертом та записами на радіо і телебаченні в Японії.

Струнний квартет „Український триптих" був вперше виконаний київським державним квартетом імени Лисенка під час його виступів на Кубі в 1988 році. Оксана також захоплюється електронно-акустичною музикою і створила в цьому жанрі кілька творів.

У свому концертовому репертуарі Оксана включає виконання клясичної музики, сучасної, написаної для бандури, гітарні переклади, українські народні пісні та романси, сучасні естрадні, а також ліричні пісні на еспанській мові. Бажаємо нашій молодій бандуристці-солістці дальших успіхів у поширенні бандурного мистецтва по всіх закутках земної кулі.

Микола Чорний

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Приятелями і Знайомими,
що 10-го вересня 1990 р. в ранніх годинах
відійшла від нас у Вічність

наша Найдорожча

ДРУЖИНА, МАМА І СЕСТРА

бл. п.

Евгенія Підгорецька

прожившн 57 літ.

ПАРАСТАС у вівторок і середу о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку.

ПОХОРОН в четвер, 13-го вересня о год. 9:30 рано в церкві св. Юра, відтак на український православний цвинтар св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:
муж — ЯРОСЛАВ
дочка — ОЛЕНКА
син — ІГОР
сестри —
ОЛЬГА МАНДЗІЙ з родиною в Канаді
ЯРОСЛАВА ГІРНЯК з родиною в Канаді
шваґер — РОМАН ПІДГОРЕЦЬКИЙ з родиною
шваґерка — ІРИНА РУДЕНКО з родиною
Ближча і дальша родина в Канаді, Америці й Україні

В неділю, дня 16-го вересня 1990 р.
о год. 11-ій рано
в церкві св. Духа в Честері, Па.
буде відправлена

ПАНАХИДА
по
св. п. мґр

Ірені з Бернакевич Кузик

Про молитви за спокій душі Незабутньої Дружини, Сестри, Матері та Бабці просить
муж ВОЛОДИМИР з Родиною

ПОДЯКА

З волі Господньої відійшов від нас у Вічність
наш Найдорожчий
МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ

бл. п.

ЙОСИФ СОХОР

дня 3-го липня 1990 року, в Маямі Біч, Фльорида. У зв'язку з цією невимовно сумною подією, хочемо висловити нашу щиросердечну подяку за всі вияви пошани до Покійного, що своєю участю віддали Йому останню прислугу в похоронних відправах.

В першу чергу найглибшу подяку висловлюємо Родині, а зокрема всім, що приїхали з далеких сторін, за участь в похоронах, за тяжкі переживання по втраті так дорогої нам особи.

Дякуємо о. Степанові Зарічному, пароохові української католицької церкви в Маямі, Фльорида, о деканові Ришардові Семенякові і о. Кравчукові парохові св. Родини у Вашінґтоні за всі похоронні відправи, за поминальні Служби Божі і теплі слова у прощальних проповідях. Дякуємо за численні Святі Літурґії, які вже були, або ще будуть відправлені.

Особливу подяку висловлюємо проф. д-р Миколі Чировському і його дружині Іванні за всі труди під час і по похоронах. Також хочемо підкреслити поміч, яку подали нам довго-літний спільник інж. Михайло Ковальчук і його дружина Ольга. Дуже сердечно дякуємо за щирі прощальні промови по парастасі, під час тризни і поминків всім представникам організацій і установ в яких Покійний був членом. Промовляли: Михайло Яремко, Роман Балабан, Микола Ракуш, Антін Угляр, Михайло Курман, Василь Вільчинський, Михайло Ковальчин (у Вашінґтоні) як і також особисті приятелі: проф. Таїса Богданська, проф. д-р Микола Чировський, Михайло Ковальчук і Роман Ярош (у Вашінґтоні).

Дуже щиросердечно дякуємо усім паням, що так радо жертвували свій труд при улаштуванні тризни в дні 8-го липня і поминків в дні 11-го серпня ц. р.

Для вшанування пам'яті Покійного, на відновлення церковної залі зложили свої пожертви:

5 000 дол. — Ракуш М. і І.;
3 750 дол. — Тараска В. і С.;
2 000 дол. — Сохор Марія та доньки Зеня і Леся;
по 100 дол. — Ковальчук М. і О., Сохор О. (Канада), Дацків Б. і М., Кузьма Г. і І., Околіта Б. і Б.;
по 60 дол. — Паррі Д. і З., Ґрагам П. і Л.;
по 50 дол. — Дацків О. і О., Жарський Е. і Д., Біда С. (Канада), Твердохліб В. і Н. (Канада);
по 25 дол. — д-р Чировський М. і І., Кравців Р. і І., Перфецькі Б. і Н., Спас Н., Андрійович М., Матичак П. і П., Швед Р. і З., д-р Цеґельський Ю. і В., Яремко М. і І., Курман М. і І., Кондзьола А., Івашко А., Богданська Т., Балабан Р.;
по 20 дол. — Гарасим Т. і В., Угляр А., Тершаковець М., Таращук Д., Гевко В., Вагуткевич С., Медицькі Д. і С. (Канада);
по 10 дол. — Сахаревич О., Хоптій І. і С., Кроп І. і С., Майкіх Р. і М., Хомяк В., Вільчинський Б. і К.;
по 5 дол. — Терлецький Я., Серна П., Микитка С., Бенсат С.; Манко К., Горак А. і Н., Федорко Е.
Разом .... 12 125 дол.

У Вашінґтоні на видання Історії М. Грушевського зложили:

по 50 дол. — Ковальчин М. і І., Батенчук А. і О., Ярош Р. і І.;
по 25 дол. — Манько, Колодій З., Плоскіна С., Лукасевич О.

На Служби Божі надіслали поштою:

100 дол. Клайнголз П. і Б., 50 дол. Росола К.; 30 дол. Кравців Н.; 25 дол. Гнатів; 10 дол. Маленчук.

На Український Музей: 50 дол. Крупа Л.

Всім Шановним Жертводавцям наша щира подяка.

Найщирішу подяку складаємо Всім за сердечні вияви співчуття, особисто, листовно, чи телефонічно і за пожертви на Служби Божі.

Нехай Всевишній винагородить усіх сторицею, а душу Покійного Найдорожчого нашого Мужа, Батька і Дідуся нагородить Вічним Царством Небесним.

У глибокому смутку:
дружина — МАРІЯ
і доні — ЗЕНЯ І ЛЕСЯ

Подорож українського танцювального ансамблю „Каштан" в Україну

Український танцювальний ансамбль „Каштан" з Клівленду здобув найвищу нагороду у першому Міжнародному фестивалю українського фольклору „Громада", який відбувся у Львові в днях від 28-го липня до 5-го серпня.

Урочисте відкриття і закриття відбулося на стадіоні „Україна", який приміщує приблизно 50,000 людей. У фестивалі взяли участь ще колективи з Англії, Франції, Польщі, Югославії, Румунії та Чехо-Словаччини.

Крім виступу на стадіоні у Львові „Каштан" ще виступав у Шевченківському гаю, музею української архітектури й побуту під відкритим небом. Тут побудована чудова сцена надворі. Відчули ми, що тут був наш найкращий виступ. Крім Львова, виступали ми і в інших містах: Жидачеві, Бережанах, Ходорові, Самборі, Івано-Франківському і Золочеві. Загалом „Каштан" виступив перед 150,000 українців.

Це були надзвичайні дні для наших танцюристів, як і для українців в Україні. Тиждень перед нашим від'їздом Україна проголосила державний суверенітет. Україна кипіла духом незалежности і ми — разом з нею. Не забуду ніколи наш марш через Львів, де ми маршували в першому ряді за новоствореною оркестрою духових інструментів під звуки стрілецьких пісень. Цей марш для нас був надзвичайно зворушливим. Хоча всі наші колективи були з-за кордону, ми почували себе духом сильно злучені з нашими братами в Україні, котрі махали до нас з вулиць і вікон. Ми підносили символічно три пальці, а вони вітали нас окликом „Слава Україні!" Декотрі з них вставали в наші ряди і маршували з нами.

Де б ми не виступали, люди нас вітали теплою щирістю. У кожному містечку вітав нас міський голова у вишитій сорочці з хлібом і сіллю. Один коровай — кращий від другого. Люди вітали нас на вулицях з синьо-жовтими прапорами і творили ними алеї. Виступали ми на стадіонах. Погода усміхалася нам, сонячно було весь час. Після наших виступів маршували ми довкола стадіона і прощали людей.

В Жидачеві після нашого концерту люди вибігли на стадіон і ми разом заспівали „Ой у лузі червона калина".

У Львові ми були запрошені до ратуші, де зустріли голову міської Ради, котрий нас вітав теплими словами. Всі колективи склали йому дарунки, а нам подаровано перший примірник газети „За вільну Україну", що вийшов 1-го липня. Це перша позапартійна газета, видана на Україні.

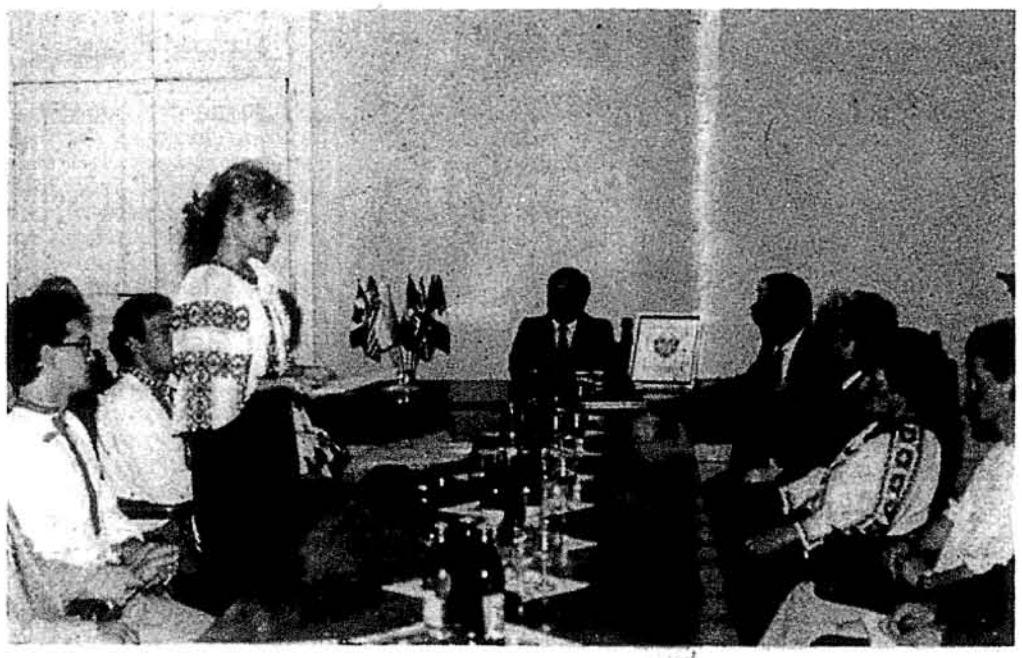
Ми також були запрошені до домівки Народного Руху, де нам представили членів, які нам вияснили свої різні ділянки, розповіли про свої потреби. Вони турбуються тим, що в Америці створено забагато допомогових організацій. Вони б хотіли, щоб в нас була одна головна організація, котра б мала свої відділи по великих містах.

Давид Возняк та Марта Ліщинецька з короваєм під час відкриття фестивалю на стадіоні „Україна".

Керівники „Каштану": (зліва) Давид Возняк, Маруся Квіт-Штайнгаген та Маркіян Комічак.

Зустріч з головою Львівської Міської Ради Василем Шпіцером.

„Каштан" у Львові.

Танцювальний ансамбль йде вулицями Львова.

Ми були присутні на сходинах українців з Казахстану. Довідалися, що в Казахстані живе біля півтори мільйона українців, які там дуже нещасливі між мусульманським народом. Вони живуть в страшному страху і бояться йти за реформами народного руху. Члени Руху у Львові постановили допомогти своїм братам у Казахстані, а в майбутньому повернути їх всіх на рідні землі.

Зустрічалися ми також з різними українськими мистцями, серед яких були артисти, співаки, хори і танцюристи. Кожним гостем займався один із колективів з України. „Каштаном" займався ансамбль „Юність". Наші танцюристи так зблизилися з танцюристами з України, що в останній день під час прощальної забави тяжко було розпізнати, хто — з Америки, а хто з України. Молоді себе так полюбили, що тяжко було прощатися без сліз.

„Каштан" хотів би запросити „Юність" до Америки в гості. Нажаль ми не маємо професійної організації, яка б могла зорганізувати такі виступи на професійному рівні. Крім ансамблю „Юність" запізнали ми і других чудових мистців на високому артистичному рівні. Таку красу мистецтва на такому рівні в Америці ані в Канаді не маємо. Мусимо подбати, щоб їм дати можливість показати цю чудове мистецтво поза межами України.

Люди в Україні також підступали до нас з різними проханнями. Багато з них мали адреси і просили, щоб сконтактуватися з своїми родинами в Америці. На жаль багато наших людей вже позабували свою рідню на Україні. Багато людей мали також прохання медичного характеру, а особливо в Самборі. Приходили до мене мами і благали знайти ліки для їхніх дітей. Чули вони, що в Америці є ліки на такі хвороби. Буду старатися через наших лікарів одержати для них відповідь та поміч.

Молоді люди на Україні дуже позитивно ставляться до ситуації. Вони вірять, що як наша генерація не здобуде самостійної України, то вже ніколи не буде такої нагоди. Старші люди, очевидно, більше скептичні. Наш побут на Міжнародному фестивалю в Україні був дуже символічним. Це був не тільки обмін досвідом, культурною спадщиною на ших дідів і прадідів, це було незабутнє єднання українців цілого світу, взаємне духовне збагачення. Ми понесли з собою правду про теперішнє відродження на Україні. А нашим братам на Україні ми дали велику духовну підтримку. Ми їм дали відчути, що ми не забули про нашу батьківщину, хоч ми на чужині. Ми не забули її пісні, мову, церкви і традиції. Наш останній „Гопак" на закритті доказав, що ми — браття з козацького роду!

Маруся Квіт-Штайнгаген

ЕЛЛІС АЙЛЕНД — „важкі двері" до Америки для багатьох мільйонів імігрантів — був урочисто відкритий в неділю, 9-го вересня, як музей. Серед 750 гостей, запрошених на урочисту церемонію, були присутні пристарілі, заслужені громадяни, колишні молоді енергійні імігранти, їх діти. На жаль, спогади багатьох відвідувачів Елліс Айленд не завжди приємні, вони захмарені бюрократією працівників іміграційного бюра, яка не змінилась до сьогоднішнього дня. Хоча для багатьох імігрантів, особливо з Мехіко та Південної Америки, шлях до ЗСА сьогодні не здається на стільки складним, як для тих з Европи сто років тому. Наприклад, молодий нелеґальний імігрант з Сальвадору, який відмовився назвати своє ім'я, сказав відверто, що сьогодні люди, які хочуть імігрувати до Америки, просто переходять границю, з Мехіко. Йому та його товаришеві, також нелеґальному імігрантові з Нікараґуа, навіть пощастило працювати при відбудові Елліс Айленд без дозволу на працю.

О. Левада...

(Закінчення зі стор. 2)

тор і відповідає, що не тільки варто, але й треба. На його думку „узаконити" слово „діяспора", значить заперечити події з минулих років. „Воно те слово, в даному разі, не таке вже наївно-нейтральне, як те може здаватися з першого погляду. Адже прищеплювати уявлення про обґрунтованість і законність терміну 'діяспора' у відношенні до зарубіжних українців — це означає призвичаювати до думки, що роки громадянської війни, визвольні дії військових з'єднань Щорса і Боженка, Примакова і Черняка, Якіра і Котовського, були для України чужоземно-завойовницькими. А мислячи за такою логікою, тим більш 'окупаційними' належить вважати дії Фрунзе, Будьонного, Тухачевського...". Автор правильно вважає, що „визвольні дії" так званих українських фронтів і армій ген. Ватутіна (до речі вбитого бандерівцями), Малиновського, Конева, Толбухіна, Черняховського, Москаленка, Рибалки та дій „українських партизанських з'єднань" загонів Ковпака, Федорова, Сабурова, Медведєва, Збанацького та інших, треба вважати чужоземними завойовниками України, зайшлими окупантами.

Має автор також рацію коли пише, що „зухвале і погрозливе" гасло: „Геть окупантів з України", яке голосять сьогодні в Україні патріоти, а зокрема патріотична молодь, яка цілковито втратила довір'я до молодечої організації комуністичного Комсомолу, постало на тлі поновної окупації комуно-московськими імперіялістами України під час Другої світової війни. Очевидно, не треба дивуватися 81-річному Леваді, державному пенсіонерові, що він мріє про поворот застійних часів, тужить за сталінською залізною дисципліною. Зрештою, не сказав би тепер Василь Барладяну, довголітній в'язень совєтських концтаборів і активний борець за повну самостійність України, з такою нігілістичною „цнотою" держави на збудеєш.

Космічні...

(Закінчення зі стор. 2)

ном, 12-го жовтня 1992 року всі три каравелі, тягарем 500 кілограмів кожна, будуть вичалені ракетою на позаземну орбіту, де кожна з них розвине свої вітрила, споруджені з пластичного матеріялу (майлару), покритого тонюсінькою верствою алюмінію.

На думку їх конструкторів, час подорожі кожної з цих каравель, із землі на Марс, триватиме від 500 до 800 днів, залежно від проєкторій їх лету та характеру споруди. Існує теоретична можливість, що вже в наступному сторіччі цілі флотилії таких сонящних каравель будуть ширяти в космічних просторах нашої сонящної системи.